

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ: ДОСВІД УКРАЇНИ

Горілий А. Р.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Людський капітал є одним із найцінніших ресурсів сучасної економіки. Його розвиток визначає конкурентоспроможність країни, її здатність до інновацій та забезпечення довгострокового зростання. Державна політика у сфері розвитку людського капіталу є важливим інструментом для створення умов, у яких кожен громадянин може реалізувати свій потенціал. В Україні розвиток людського капіталу стоїть перед численними викликами, включаючи воєнні дії, економічні кризи, міграцію та пандемію COVID-19. Оцінка ефективності державної політики у ключових сферах: освіті, охороні здоров'я та ринку праці є особливо актуальною.

Людський капітал визначається як сукупність знань, навичок, компетенцій та здоров'я, що впливають на продуктивність індивіда та суспільства загалом. Державна політика у сфері розвитку людського капіталу передбачає інвестиції в освіту – якість та доступність навчальних послуг на всіх рівнях, охорону здоров'я – формування здорового суспільства через доступ до медичних послуг та ринок праці – створення умов для зайнятості, перекваліфікації і продуктивної праці.

Ефективність державної політики можна оцінити за такими показниками як індекс людського розвитку (ІЛР), частка державних витрат на освіту і медицину у ВВП, рівень безробіття та зайнятості населення. Серед основних індикаторів якості життя можна виділити тривалість життя, рівень бідності та соціальну мобільність.

Станом на 2023 рік Україна демонструє змішані результати у розвитку людського капіталу. За даними ООН, Індекс людського розвитку (ІЛР) [1] України складає 0,773, що відповідає середньому рівню. Дані ООН та Світового банку [2] свідчать що очікувана тривалість життя в Україні дорівнює 71 року. Станом на 2024 рік, за даними Міжнародного валютного фонду (МВФ), ВВП на душу населення в Україні становить приблизно 5 600 доларів США [3], тоді як середній показник ВВП на душу населення в європейських країнах становить близько 34 000 доларів США, що означає ВВП України значно нижче за середньоєвропейський рівень. Україна має високий рівень охоплення освітою (близько 98 % дітей шкільного віку), але постають наступні проблеми:

- низька якість вищої освіти через відсутність інноваційних підходів;
- невідповідність навчальних програм потребам ринку праці;
- недостатнє фінансування освітнього сектору (близько 5 % ВВП у 2022 році).

Ситуація у медичному секторі значно покращилася після медичної реформи [4], але залишається складною зокрема через нерівномірний доступ до медичних послуг (особливо у сільській місцевості). Витрати на медицину у 2022 році склали 6,2 % ВВП, що є недостатнім.

Ринок праці в Україні перебуває в напруженому становищі. Згідно з даними Міжнародної організації з міграції (МОМ) [5] що у 2023 р. після повномасштабного вторгнення кількість українців, які шукають роботу за кордоном, зросла, досягнувши 4–5 мільйонів осіб. Згідно з оцінками НБУ у звітності 2023 р., рівень безробіття оцінюється близько 10 %. Це пов'язано з руйнуванням інфраструктури, міграцією населення та зниженням економічної активності через війну.

Аналізуючи державну політику варто відмити реформу шкільної освіти «Нова українська школа» [6], що сприяє модернізації навчальних підходів. Також працюють програми на підтримку вищої освіти та наукових досліджень. Головними недоліками можна відзначити фінансову залежність університетів від державних дотацій та низьку участь дорослого населення у програмах безперервного навчання. В галузі медицини особливої уваги заслуговує медична реформа [4] що передбачала впровадження програми «Доступні ліки» та підписання декларацій із сімейними лікарями. Також позитивні зрушення спостерігалися у первинній медичній допомозі [7], але реформа вторинної та третинної ланки залишається незавершеною.

Основними викликами сьогодення для державної політики України у сфері розвитку людського капіталу є недостатнє фінансування соціальних програм та інфраструктури, трудова міграція висококваліфікованих фахівців, корупція у розподілі бюджетних коштів, демографічна криза та старіння населення та, особливо, вплив війни – руйнування інфраструктури освіти та охорони здоров'я.

Таким чином збільшення державних інвестицій у освіту та охорону здоров'я, реформа вищої освіти для інтеграції із глобальним ринком знань, стимулювання повернення трудових мігрантів через створення конкурентних умов праці та завершення медичної реформи та забезпечення рівного доступу до медичних послуг можуть підвищити ефективність державної політики України.

Оцінка ефективності державної політики у сфері розвитку людського капіталу в Україні демонструє наявність як позитивних ініціатив, так і значних викликів. Для досягнення стійкого розвитку необхідно посилити інвестиції у людський капітал, завершити ключові реформи і створити умови для утримання кваліфікованих кадрів у країні.

Література

1. Human Development Index (HDI) / Місія Програми розвитку ООН в Україні // Human Development Reports. URL: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>.
2. Ukraine Overview // Світовий банк. – 2024. – URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/overview>.
3. GDP per capita (current US\$) – Ukraine / Світовий банк // World Bank Group | Data/ – URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=UA>
4. Медична реформа // Урядовий портал. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>.
5. Шляхи врегулювання міграції: сприйняття трудових мігрантів і відновлення в Україні / Міжнародна Організація з міграції (МОМ) // Displacement Tracking Matrix. – 2024. – URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-shlyakhi-vregulyvannya-migracii-spriynyattya-trudovikh-migrantiv-i-vidnovlennya-v>.
6. Шкарлет С. Реформа НУШ – стартовий майданчик успіхів кожної особистості та змін на краще в країні / С. Шкарлет. – 2021. – URL: <https://mon.gov.ua/news/sergiy-shkarlet-reforma-nush-startoviy-maydan-chik-uspikhiv-kozhnoi-osobistosti-ta-zmin-na-krashche-v-kraini>.
7. Health data overview for Ukraine // Всесвітня організація охорони здоров'я. – URL: <https://www.who.int/countries/ukr/>.

BRINGING THE SKILLS GAP: THE ROLE OF BUSINESS AND EDUCATION IN HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT

Yermolenko S. P.

National University of Kyiv-Mohyla Academy

²Skovorody str., Kyiv 04070, Ukraine, e-mail: s.yermolenko@ukma.edu.ua

Competency gap in the modern labor market poses a significant challenge to sustainable economic development and business success. This issue becomes even more pressing in a globalized economy driven by rapid technological changes and the growing demand for specialized skills.